

10 atvejo tyrimas

Disleksija yra mokymosi sutrikimas, dėl kurio nukenčia žmogaus gebėjimas skaityti, rašyti ir rašybos įgūdžiai. Tai neurologinė būklė, dėl kurios atsiranda fonologinio apdorojimo, t. y. gebėjimo atskirti kalbos garsus ir jais manipuluoti, sunkumų. Disleksija pasireiškia įvairaus amžiaus ir gebėjimų asmenims ir nėra susijusi su intelektu ar motyvacija.

Aprašymas: Artūras, devynmetis berniukas, negali perskaityti to paties žodžio antrą kartą. Jam nepavyksta skiemenuoti net paprasto žodžio „mama“. Pirmieji sunkumo požymiai išryškėjo, kai vaikas pradėjo lankyti darželį: jam buvo sunku įsiminti eilėraščius, daineles ir ritmą. Šiuo metu jam daug sunkiau suprasti užduotis, ypač jei jos parašytos smulkiu šriftu. Taip pat Artūrai sunku atsakyti į atvirus klausimus raštu - net jei jis žino teisingą atsakymą, negali jo suformuluoti. Jis pasimeta, jeigu reikia atlikti skaičiavimus stulpeliu, jis nebežino, kuris skaičius eina po kurio, skaičiai „pabėga“. Berniukui sunku atskirti, kur yra kairė ir dešinė pusė, sudėtinga nustatyti kryptį.

Berniukas patyrė daug streso, nes mokytojai ir net giminaičiai sakydavo, kad jis „nepakankamai stengiasi“ ir kad jam „tiesiog reikia ilgiau pasėdėti su knygomis“.

Sunkumai pasireiškia nesugebėjimu veikti nuosekliai: sunku mintyse išskaidyti žodį į garsus ir teisingai jį perskaityti. Jis negali atsiminti žodžių ir apibrėžimų, kurių iki galo nesupranta. Jam išsivysto dezorientacijos būseną, kuri neleidžia disleksikui susikaupti skaitant ar rašant.

Raktažodžiai: neurologija, disleksija, orientacija, erdvė, suvokimas, fonologinis apdorojimas, dezorientacija.

10 atvejo tyrimas: disleksija

1 įrankis

Pavadinimas: disleksijos nustatymo testas

Šis įrankis jums padės išsiaiškinti ar vaikas gali turėti disleksiją.

Yra daug įvairių metodų, testų ir užduočių, kurias galima naudoti norint nustatyti ar vaikas galimai serga disleksija. Toliau pateikiamas testas, kuriuo galima nustatyti tam tikrą vaiko disgrafijos tipą.

Paiškinimas, kaip naudotis šiuo įrankiu

- Būtina atlikti visas užduotis remiantis nustatyta tvarka;
- Jei vaikui nepavyksta atlikti užduoties, jis gali atlikti kitas užduotis ir tuomet vėl grįžti prie neatliktos užduoties.

Žodžio pabaigoje įrašykite trūkstamą raidę:

a) rankov_;

b) juoka_;

c) peili_;

Prie skaičiaus parašykite tinkamą daiktavardžio formą:

a) du automobiliai, trys ____, šeši ____;

b) vienas šuo, trys ____, šeši ____;

c) penki pieštukai, trys ____, šeši ____;

Pabaikite sakinius įrašydami tinkamą praleisto žodžio, nurodyto skliausteliuose, formą, giminę ir skaičių.

(a) mergaitės (ilgas) _____ plaukai;

b) valgyti (sumuštinis) _____ per pietus;

c) žaisti (stalas) _____ žaidimus.

Įrašykite tinkamus prielinksnius:

(a) šokti _ baseiną;

b) eiti _ močiutę;

c) vaikas stovi _ žolės.

Paprašykite vaiko garsiai perskaityti šiuos žodžius „katė“, „šuo“, „namas“.

Rezultatų aiškinimas

Šios užduotys gali padėti nustatyti skaitymo ir rašymo, taip pat rašybos ir gramatikos sunkumus. Mokytojas arba specialistas gali stebėti, kaip vaikas atlieka šias užduotis, ir nustatyti požymius, kurie gali rodyti disleksiją.

Raktažodžiai

Disleksija, disgrafija, rašyba

Nuorodos, kur galite rasti daugiau informacijos:

1. Understood.org. Šioje svetainėje pateikiama informacija ir ištekliai, skirti tėvams ir švietėjams, auginantiems vaikus, kurie turi mokymosi ir dėmesio problemų, įskaitant disgrafiją ir disleksiją. Šiame šaltinyje rasite skyrių, kuriame yra pateikiami patarimai ir strategijos, kaip švietėjai turėtų dirbti su mokiniais, kurie turi anksčiau minėtus sutrikimus.

<https://www.understood.org/en/school-learning/for-educators>.

2. Tarptautinė disleksijos asociacija. Ši organizacija siekia padėti disleksija sergantiems asmenims ir jų šeimoms. Asociacijos interneto svetainėje pateikiami specialiai švietėjams skirti ištekliai ir informacija, įskaitant straipsnius, internetinius seminarus ir konferencijas.
<https://dyslexiaida.org/educator-resource-hub/>.

2 įrankis

Pavadinimas: skaitymo pratimai

Šis įrankis jums padės išsiaiškinti ar vaikas gali turėti disleksiją.

Paiškinimas, kaip naudotis šiuo įrankiu

Paprašykite vaiko perskaityti trumpą tekstą. Jeigu vaikui bus sunku perskaityti šį tekstą, gali būti, kad jis serga disleksija.

Teksto pavyzdys:

„Didelis rudas šuo skuodžia per žalią pievą. Jam patinka gaudyti pievoje žaidžiančius mažus baltus triušius. Mėlyname danguje skraido paukščiai ir skaisčiai šviečia saulė. Šuns šeimininkas, malonus senukas, sėdi ant suoliuko ir su šypsena veide stebi šį reginį“.

Rezultatų aiškinimas

Klausydamasis, kaip vaikas skaito šį tekstą, mokytojas turėtų atkreipti dėmesį į šiuos aspektus:

1. **Tikslumas:** ar vaikas teisingai skaito žodžius, ar juos pakeičia, praleidžia ar prideda?
2. **Kalbos sklandumas:** ar vaikas skaito natūraliu tempu ir ritmu, o gal jis skaito neryžtingai ar su dažnomis pauzėmis?
3. **Supratimas:** ar vaikas supranta, ką skaito, ir ar gali atsakyti į klausimus, susijusius su tekstu?
4. **Foneminis suvokimas:** ar vaikui sunku atpažinti atskirus garsus arba sujungti juos į žodžius?
5. **Dekodavimas:** ar vaikui sunkiai sekasi atpažinti ir iššifruoti anksčiau nematytus žodžius?
6. **Žodžių atpažinimas:** ar vaikui sunku atpažinti dažnai besikartojančius žodžius?
7. **Perkėlimai:** ar skaitydamas ar rašydamas vaikas painioja raides, žodžius ar frazes?
8. **Kryptingumas:** ar vaikui sunku atskirti kairę ir dešinę arba pakeisti raides ar skaičius?

Svarbu nepamiršti, kad disleksija yra sudėtinga ir įvairialypė liga, ir ne visiems vaikams pasireiškia tie patys simptomai ar sunkumai. Jei mokytojas įtaria, kad vaikas gali sirgti disleksija, geriausia pasikonsultuoti su specialistu arba mokyklos psichologu, kad būtų atliktas oficialus įvertinimas ir imtasi atitinkamų intervencinių priemonių.

Raktažodžiai

Kontekstas, supratimas, nesisteminimas

Nuorodos, kur galite rasti daugiau informacijos:

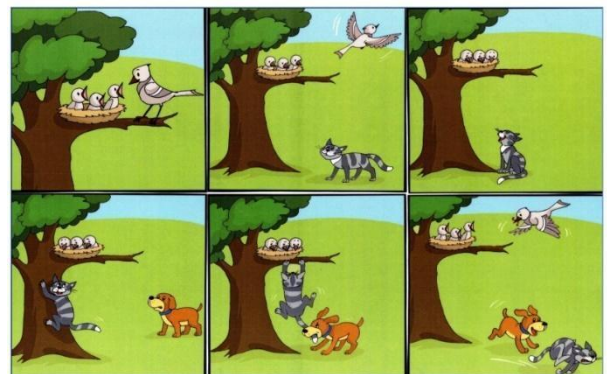
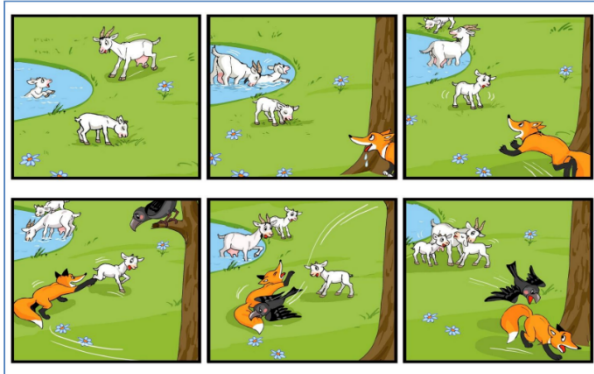
1. Amerikos mokymosi sutrikimų asociacija. Ši organizacija siūlo išteklius ir informaciją apie įvairias mokymosi negalias, įskaitant disgrafiją ir disleksiją. Asociacijos svetainėje pateikiama informacija švietėjams, įskaitant informacinius biuletenius, internetinius seminarus ir mokymo strategijų šaltinius. <https://ldaamerica.org/educators/>.
2. Nacionalinis mokymosi sutrikimų centras. Ši organizacija siūlo informaciją ir išteklius tėvams, švietėjams ir specialistams, kuri yra susijusi su mokymosi sutrikimais. Centro interneto svetainėje pateikiami ištekliai ir informacija, skirta mokytojams, kurią sudaro įvairios strategijos, internetiniai seminarai ir profesinio tobulėjimo galimybės. <https://www.nclid.org/for-teachers/>.

3 įrankis

Pavadinimas: pasakojimo nagrinėjimas

Šis įrankis jums padės išsiaiškinti ar vaikas gali turėti disleksiją.

Yra didelis skirtumas tarp to, kaip vaikas reiškia mintis žodžiu ir raštu. (Jis gali įsitraukti į diskusiją, tačiau atsakymai, pateikiami raštu, dažnai yra neišsamūs ir dažniausiai kartojasi).

Paiškinimas, kaip naudotis šiuo įrankiu

Vaizdiniai dirgikliai - dvi siužetinių paveikslėlių sekos: „Paukštelių istorija“ ir „Ožiukų istorija“.

Vaikas turi atlikti dvi užduotis: 1. sukurti pasakojimą, remiantis paveikslėlių seka. 2. perpasakoti mokytojo pasakojimą.

Vaikui yra parodomi visi paveikslėliai (išdėstyti ant stalo priešais vaiką viena horizontalia eile iš kairės į dešinę) ir pasakoma, kad šie paveikslėliai iliustruoja tam tikrą pasaką. Tada vaikui leidžiama ramiai (neribojant laiko) apžiūrėti paveikslėlius. Kai vaikas apžiūri paveikslėlius, mokytojas jam pasako: „Dabar norėčiau, kad papasakotum istoriją, remdamasis šiais paveikslėliais. Pasaka prasideda čia... (rodo į pirmąjį paveikslėlį)“.

Prieš atliekant antrą užduotį mokytojas pasako: „Dabar aš papasakosiu istoriją. Atidžiai klausykis ir pasistenk viską įsiminti. O kai baigsiu, norėsiu, kad tu man papasakotum šią istoriją.“ Tada mokytojas perskaito „Paukštelių istoriją“ arba „Ožiukų istoriją“ ir paprašo vaiko ją papasakoti. Šios užduoties metu vaikas nesinaudoja jokiais paveikslėliais.

Rezultatų aiškinimas

Atliekant šią užduotį su disleksija sergančiais vaikais reikia atsižvelgti į šiuos aspektus:

1. **Supratimas:** labai svarbu patikrinti, ar vaikas teisingai suprato užduotį ir istoriją. Jei vaikas ne viską iki galo supras, tuomet jam gali nepavykti papasakoti ar atpasakoti istoriją.
2. **Pasakojimo nuoseklumas:** mokytojas (specialistas) turėtų atkreipti dėmesį į bendrą pasakojimo nuoseklumą. Disleksija sergantiems vaikams gali būti sunku dėlioti mintis ir nuosekliai jas reikšti. Jei vaiko pasakojime nėra aiškios

pradžios, vidurio ir pabaigos arba jei yra kokių nors nenuoseklumų ar nelogiškų šuolių, tai gali rodyti, kad vaikas serga disleksija.

3. **Žodynas:** mokytojas turėtų atkreipti dėmesį į vaiko žodyną ir žodžių pasirinkimą. Disleksija sergantiems vaikams gali kilti sunkumų skaitant ir rašant, o tai gali turėti įtakos jų žodyno įsisavinimui. Jei vaikas vartoja paprastus ar netinkamus žodžius įvykiams ar veiksmams apibūdinti, tai gali rodyti, kad jis serga disleksija.
4. **Sakinio struktūra:** disleksija sergantiems vaikams gali būti sunku sudaryti gramatiškai taisyklingus sakinius. Mokytojas turėtų patikrinti, ar nėra gramatinių klaidų arba neišbaigtų sakinių.
5. **Atmintis:** mokytojas ar kiti specialistai turėtų įvertinti vaiko atmintį užduodami klausimus, susijusius su istorija. Disleksija sergantiems vaikams gali būti sunku įsiminti detales arba prisiminti įvykius teisinga seka.

Atsižvelgimas į šiuos aspektus padės išsiaiškinti, ar vaikas galimai serga disleksija. Atkreipkite dėmesį, kad šis įrankis neparodo, kad vaikas 100% serga disleksija. Jis tik gali parodyti, ar vaikas galimai turi šią ligą ir ar reikėtų tėvams ir mokytojams sunerimti ir kreiptis į specialistus.

Raktažodžiai

Neišsamus ir pasikartojantis tekstas.

Nuorodos, kur galite rasti daugiau informacijos:

1. Kūrybingi vaikai. Ši organizacija siūlo nuotolinius meno užsiėmimus vaikams, įskaitant užsiėmimus apie vaizdinius dirgiklius. Svetainės adresas: <https://www.creativekidsart.org/>.
2. Meniški tėvai. Ši svetainė siūlo įvairius išteklius ir užsiėmimus, skirtus vaikams tyrinėti ir užsiimti menu, įskaitant užsiėmimus apie vaizdinius dirgiklius. Svetainės adresas: <https://www.artfulparent.com/>.
- 3.

4 įrankis

Pavadinimas: kaip atpažinti disleksijos požymius?

Šis įrankis jums padės išsiaiškinti ar vaikas gali turėti disleksiją.

Disleksija paprastai išryškėja, kai vaikas pradeda mokytis skaityti ir rašyti.

Paiškinimas, kaip naudotis šiuo įrankiu

Paprastai disleksija sergančiam vaikui būdingi visi šie bruožai.

Atsakymo variantas	Taip	Ne
Vaikas vengia skaityti;		
Apsimetinėjimas, kad skaito (paprastai vaikas apsimeta, kad skaito knygą, kuri jam akivaizdžiai per sunki);		
Negali papasakoti apie skaitomas knygas;		
Sunku išreikšti mintis raštu (raštu pateikti atsakymai paprastai būna labai trumpi);		
Pastebėjote didelį skirtumą tarp to, kaip vaikas išreiškia savo mintis žodžiu ir raštu (jis geba diskutuoti, tačiau jo atsakymai, pateikti raštu, yra neišsamūs ir dažniausiai kartojasi);		
Vaikas patiria stresą, kai reikia atlikti su skaitymu susijusias užduotis;		
Sunku suprasti raštu pateiktas užduotis ir instrukcijas;		
Vengia eiti į mokyklą (dažnai skundžiasi galvos ir pilvo skausmais, kad liktų namuose);		
Patiria bendrą dėmesio koncentracijos ir elgesio problemų (pvz., dažnai prašo eiti į tualetą, mokykloje visada atrodo neramus);		
Nuolat nerimauja dėl mokyklos;		
Ženkliai prastesni matematikos rezultatai, kai įtraukiamos užduotys, reikalaujančios skaitymo;		
Sunkiai skaito naujus žodžius garsiai;		
Sunkiai taria žodžius;		
Sunkumai mokantis naujų kalbų.		
IŠ VISO		

Rezultatų aiškinimas

Jei atpažįstate kelis iš šių požymių ir simptomų, nukreipkite vaiką pas specialistus ir nuosekliai bei tikslingai dirbkite su juo.

Raktažodžiai

Suvokimas, gebėjimai, specialieji poreikiai.

Nuorodos, kur galite rasti daugiau informacijos:

1. Rick Riordan „Persis Džeksonas ir Olimpo dievai. Žaibo vagis.“ Ši populiari knygų serija yra puikus pasirinkimas vaikams, turintiems disleksiją, nes jos pagrindinis veikėjas, kuris serga disleksija, sužino, kad yra pusdievis. Autorius pats serga disleksija ir atvirai pasakoja apie savo patirtį, susijusią su šia liga.
2. Jeff Kinney „Nevykėlio dienoraštis“. Ši knyga yra pritaikyta vaikams, turintiems disleksiją. Knygoje yra kalbama apie reiškinius, su kuriais susiduria daugelis vaikų: draugystė, šeima ir pritaipimas.
3. Rick Riordan „Persis Džeksonas ir olimpo dievai“. Ši veiksmo kupina knygų serija pasakoja apie pusdievio disleksiko nuotykius ir yra puikus pasirinkimas vaikams disleksikams, mėgstantiems veiksmą ir nuotykius.